Р Е П У Б Л И К А Б Ъ Л Г А Р И Я

Н А Р О Д Н О С Ъ Б Р А Н И Е

Проект

З А К О Н

за изменение и допълнение на Закона за омбудсмана

(Обн., ДВ, бр. 48 от 2003 г.; изм. и доп., бр. 30 и 68 от 2006 г., бр. 42 от 2009 г. и бр. 97 от 2010 г.)

§ 1. В чл. 6 се правят следните изменения и допълнения:

1. Досегашният текст става ал. 1.

2. Създава се ал. 2:

„(2) Държавните и общинските органи са длъжни да предоставят информация относно местата по чл. 28а, условията и броя на лицата в тях, както и друга информация, необходима за изпълнение на правомощията на омбудсмана по глава четвърта „а" от този закон."

§ 2. В чл. 19 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1:

а) в т. 6 след думата „свободите" се поставя запетая и се добавя „включително предложения за промени в нормативната уредба";

б) точка 7 се изменя така:

„7. уведомява органите по чл. 150, ал. 1 от Конституцията, за да бъде сезиран Конституционният съд, ако се прецени, че се налага тълкуване на Конституцията или произнасяне за съответствие на сключените от Република България международни договори с Конституцията преди ратификацията им, както и за съответствие на законите с общопризнатите норми на международното право и с международните договори, по които България е страна";

в) създава се нова т. 8:

„8. предоставя становища до Министерския съвет и до Народното събрание по законопроекти, които се отнасят до защитата на правата на човека;"

г) досегашната т. 8 става т. 11;

д) създават се т. 9 и 10:

„9. защитава правата на децата с предвидените в този закон средства;

10. отправя предложения и препоръки до Министерския съвет и до Народното събрание за подписване и ратифициране на международни актове в областта на правата на човека;”

2. Създава се нова ал. 2:

„(2) Омбудсманът изпълнява функциите на Национален превантивен механизъм по смисъла и в съответствие с Факултативния протокол към Конвенцията на ООН против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание от 18 декември 2002 г. (ДВ, бр. 52 от 2011 г.), ратифициран със Закон (ДВ, бр. 34 от 2011 г.).”

3. Досегашните ал. 2 и 3 стават съответно ал. 3 и 4.

§ 3. В чл. 22, ал. 2 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава се нова т. 6:

„6. дейността на омбудсмана като Национален превантивен механизъм;”.

2. Досегашните т. 6 и 7 стават съответно т. 7 и 8.

§ 4. В чл. 24 се правят следните изменения и допълнения:

1. Досегашният текст става ал. 1.

2. Създава се ал. 2:

„(2) Жалби и сигнали пред омбудсмана могат да подават и представители на юридически лица, създадени в обществена полза, в чийто предмет на дейност е защитата на правата на човека”.

§ 5. Създава се глава четвърта „а”:

„Глава четвърта „а”
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Чл. 28а. (1) Правомощията на омбудсмана като Национален превантивен механизъм се отнасят за местата, където се намират лица, лишени от свобода, или където са задържани или настанени лица вследствие на акт или със съгласието на държавен орган, които места те не могат да

напуснат по собствена воля, с цел защитата на такива лица от изтезание и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание.

(2) Омбудсманът има право:

1. на достъп без предизвестие по всяко време до всички места за задържане по ал. 1 и до техните съоръжения и обекти;

2. достъп до цялата информация за броя на лицата, лишени от свобода, в местата за задържане по ал. 1, както и за броя на тези места и тяхното местонахождение;

3. да избира местата, които желае да посети, и лицата, с които желае да разговаря;

4. да провежда лични разговори без свидетели с лицата, лишени от свобода, лично или чрез преводач, ако е необходимо, както и с всяко друго лице, което според националния превантивен механизъм може да предостави съответната информация;

5. на достъп до цялата информация, отнасяща се до отнасянето с лицата по ал. 1 и до условията в местата за задържане;

6. да изисква информация от служителите на посещаваното място за задържане, с които да се провеждат беседи, както и да провежда лична беседа с всяко друго лице, което се намира на територията на проверявания обект;

7. да организира извършването на медицински прегледи на лицата с тяхно съгласие.

(3) Служителите и длъжностните лица в местата по чл. 28а, ал. 1 са длъжни да оказват съдействие и да предоставят необходимата информация на омбудсмана.

Чл. 28б. (1) Орган или длъжностно лице не може да нарежда, прилага, разрешава или допуска каквато и да е санкция по отношение на лице или организация, за това че са съобщили на Националния превантивен механизъм информация, била тя вярна или не, и нито едно такова лице или организация не могат да претърпят вреда заради това.

(2) Поверителна информация, събрана от Националния превантивен механизъм, не може да бъде разгласявана. Лични данни могат да бъдат публикувани само след като лицето, за което се отнасят, е изразило изрично съгласие.

Чл. 28в. При осъществяване на правомощията си по чл. 28а омбудсманът се подпомага от служители на неговата администрация. Омбудсманът може да ангажира и независими експерти, когато е необходимо.

Чл. 28г. (1) След всяко посещение омбудсманът изготвя доклад, който може да съдържа препоръки и предложения с цел подобряване на условията в местата по чл. 28а, отношението към лицата, настанени там, както и с цел предотвратяване на изтезания и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание.

(2) Докладът се предоставя на съответния компетентен орган, който в едномесечен срок е длъжен да уведоми омбудсмана за предприетите действия по изпълнение на препоръките.

(3) Омбудсманът публикува и ежегодни доклади, свързани с работата му като Национален превантивен механизъм, при спазване на изискването на чл. 28б, ал. 2.

Чл. 28д. Като Национален превантивен механизъм омбудсманът осъществява сътрудничество със съответните органи и механизми на Организацията на обединените нации, сдружения на граждани, както и с международни, регионални и национални организации, чийто предмет на дейност включва осигуряване защита на лица от изтезания и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание.”

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 6. В едномесечен срок от влизането в сила на закона омбудсманът внася за одобряване в Народното събрание необходимите промени в правилника за организацията и дейността си.

§ 7. Този закон влиза в сила един месец след обнародването му в „Държавен вестник”.

Законът е приет от 41-ото Народно събрание на …… 2012 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ:
(Цецка Цачева)

М О Т И В И

към проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за омбудсмана

Предложеният законопроект е в изпълнение на задълженията на Република България, поети с ратифицирането на Факултативния протокол към Конвенцията на Организацията на обединените нации против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание от 18 декември 2002 г.

Съгласно чл. 3 от Факултативния протокол „всяка държава - страна по Протокола, следва да изгради, определи или поддържа на национално ниво един или няколко органа за предотвратяване на изтезанията и друго жестоко, нечовешко и унизително отнасяне и наказание, наречени „Национален превантивен механизъм" (НПМ). Това задължение тя следва да изпълни най-късно до една година след влизането в сила за страната на Протокола.

Институцията на омбудсмана отговаря на изискванията на Протокола да бъде посочена като Национален превантивен механизъм. Такава е и практиката в повечето държави - членки на Европейския съюз, които са страни по Протокола и вече имат изградени НПМ.

С предложения законопроект се въвежда част IV от Факултативния протокол, съгласно която държавите трябва да гарантират независимостта на НПМ и на неговия персонал; да осигурят необходимите финансови средства за функционирането на НПМ; да му предоставят правото редовно да инспектира отношението към лицата, лишени от свобода, в местата за задържане с цел неговото подобряване и, при необходимост, защитата им от изтезания и друго жестоко, нечовешко и унизително отнасяне или наказание; да осигурят достъп до цялата информация относно броя на лицата, лишени от свобода, в местата за изтърпяване на наказания, броя на тези места и тяхното местонахождение, както и до всички места за изтърпяване на наказания (килиите и общите помещения).

Сред задълженията на НПМ е изготвянето на годишен доклад, който всяка държава - страна по Протокола, е длъжна да публикува и разпространи публично.

Със законопроекта изрично се регламентира и правомощието на омбудсмана да защитава правата на децата. Дава се възможност на институцията да отправя препоръки до Министерския съвет и Народното

събрание за подписване и ратифициране на международни актове в областта на човешките права, както и да дава становища по законопроекти, които се отнасят до защитата на правата на човека. Предвидена е възможност омбудсманът да бъде сезиран от юридически лица, създадени в обществена полза, в чийто предмет на дейност попада защитата на правата на човека.

С тези изменения се цели по-пълна и всеобхватна защита на правата на гражданите и да се отговори на очакванията на обществото за засилена закрила на една от най-уязвимите групи – децата. Освен това с тях се постига пълно съответствие на правомощията на омбудсмана като национална институция за защита на правата на човека с Принципите относно статута и правомощията на националните институции за защита на човешките права (т. нар. „Парижки принципи"), приети с Резолюция от Общото събрание на Обединените нации на 20 декември 1993 г. (A/Res/48/134).

Необходимостта от извършването на част от тези промени е продиктувана и от практиката и прилагането на закона до момента. Често към институцията на омбудсмана се обръщат с жалби и сигнали за нарушения представители на неправителствени организации, които работят в сферата на човешките права. Предвид разпоредбата на чл. 24 от закона, съгласно която жалби могат да подават само физически лица, в подобни случаи омбудсманът трябва да отхвърли техните жалби и сигнали като недопустими.

Независимо от добрия диалог, който съществува между институцията и изпълнителната и законодателната власт, становището на омбудсмана относно съответствието на нормативния акт с международните стандарти в областта на правата на човека на етап проект на акта ще гарантира в по-голяма степен защитата на основните права на гражданите и ще доведе до по-качествено и ефективно законодателство в тази област.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Бойко Борисов)